ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 25ης Ιανουαρίου 2012

σχετικά με τις ενισχύσεις που χορήγησε η Ελλάδα σε παραγωγούς δημητριακών και σε αγροτικούς συνεταιρισμούς που συγκεντρώνουν δημητριακά

αριθ. SA 27354 (C 36/10, πρώην NN 3/10, πρώην CP 11/09)

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2011) 9335]

(Το κείμενο στην ελληνική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2012/320/ΕΕ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 108 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

Έχοντας υπόψη τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Αφού κάλεσε τους ενδιαφερόμενους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο της Συνθήκης [1], και έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις αυτές,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

I. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

(1) Στις 18 Νοεμβρίου 2008 η Επιτροπή έλαβε, με ηλεκτρονικό μήνυμα, πληροφορίες σχετικά με ενίσχυση την οποία το Ελληνικό Δημόσιο φέρεται να χορηγεί σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις παραγωγής δημητριακών και ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών που συγκεντρώνουν δημητριακά. Η καταγγελθείσα ενίσχυση είχε τη μορφή άτοκων δανείων. Με επιστολή της 21ης Νοεμβρίου 2008, η Επιτροπή ζήτησε από τις ελληνικές αρχές να υποβάλουν πληροφορίες σχετικά με την εν λόγω ενίσχυση.

(2) Με επιστολή της 24ης Νοεμβρίου 2008, η Επιτροπή ζήτησε από τον καταγγέλλοντα να της υποβάλει πλήρες έντυπο καταγγελίας. Στις 8 Ιανουαρίου 2009 η Επιτροπή έλαβε το έντυπο αυτό.

(3) Μετά την παραλαβή του εντύπου καταγγελίας και δεδομένου ότι δεν είχε ληφθεί καμία απάντηση από τις ελληνικές αρχές στην επιστολή της 21ης Νοεμβρίου 2008, η Επιτροπή απηύθυνε στις 23 Ιανουαρίου 2009 δεύτερη επιστολή στις ελληνικές αρχές, ζητώντας πληροφορίες αναφορικά με το εν λόγω μέτρο. Η Επιτροπή, μη έχοντας λάβει απάντηση εντός της ταχθείσας στην εν λόγω επιστολή προθεσμίας, απηύθυνε στις ελληνικές αρχές σχετική υπόμνηση στις 24 Μαρτίου 2009.

(4) Στις 14 Μαΐου 2009 οι ελληνικές αρχές απέστειλαν στην Επιτροπή επιστολή, η οποία περιείχε λιγοστές μόνον πληροφορίες όσον αφορά την καταγγελλόμενη ενίσχυση. Μετά από την επιστολή αυτή, η Επιτροπή απηύθυνε στις ελληνικές αρχές, στις 11 Ιουνίου 2009, δεύτερο αίτημα αποστολής πληροφοριών, με λεπτομερέστερες ερωτήσεις σχετικά με την εικαζόμενη κρατική ενίσχυση.

(5) Στις 20 Ιουλίου 2009 οι ελληνικές αρχές ζήτησαν παράταση της προθεσμίας υποβολής των σχετικών πληροφοριών μέχρι τις 30 Αυγούστου 2009. Με επιστολή της 23ης Ιουλίου 2009, η Επιτροπή ενέκρινε την παράταση της προθεσμίας. Με ηλεκτρονικό μήνυμα της 1ης Σεπτεμβρίου 2009, οι ελληνικές αρχές ζήτησαν δεύτερη παράταση της εν λόγω προθεσμίας κατά έναν επιπλέον μήνα. Με επιστολή της 14ης Σεπτεμβρίου, η Επιτροπή ενέκρινε δεύτερη παράταση της προθεσμίας μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 2009.

(6) Μην έχοντας λάβει απάντηση επί διάστημα μεγαλύτερο των δύο μηνών μετά την παρέλευση της ταχθείσας προθεσμίας, η Επιτροπή απηύθυνε στις ελληνικές αρχές υπόμνηση την 1η Δεκεμβρίου 2009, ορίζοντας πρόσθετη προθεσμία ενός ακόμη μηνός, εντός της οποίας θα έπρεπε να διαβιβαστούν οι πληροφορίες. Στην υπόμνησή της αυτή, η Επιτροπή επέστησε την προσοχή των ελληνικών αρχών στο γεγονός ότι σε περίπτωση μη αποστολής απάντησης εντός της ορισθείσας καταληκτικής ημερομηνίας, η Επιτροπή θα εξέδιδε απόφαση με την οποία θα απαιτούσε την παροχή πληροφοριών (αποκαλούμενη «διαταγή παροχής πληροφοριών») σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της Συνθήκης ΕΚ [2] (*). Επιπλέον, από τις 26 Ιανουαρίου 2010, η υπόθεση καταχωρίστηκε στο μητρώο των μη κοινοποιηθεισών ενισχύσεων, με τον αριθμό NN 3/10.

[1] ΕΕ C 90 της 22.3.2011, σ. 11.

[2] ΕΕ L 83 της 27.3.1999, σ. 1.

(*) Μετέπειτα άρθρο 88 της Συνθήκης ΕΚ. Από 1ης Δεκεμβρίου 2009 τα άρθρα 87 και 88 της Συνθήκης ΕΚ αντικαταστάθηκαν από τα αντίστοιχα άρθρα 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(7) Η οριοθείσα από την Επιτροπή καταληκτική ημερομηνία παρήλθε χωρίς οι ελληνικές αρχές να έχουν υποβάλει πληροφοριακά στοιχεία. Για τον λόγο αυτό, στις 10 Μαρτίου 2010 η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση, σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999, ζητώντας από τις ελληνικές αρχές να παράσχουν τις σχετικές πληροφορίες.

(8) Οι ελληνικές αρχές απάντησαν στις 19 Μαρτίου 2010. Στην απάντησή τους, οι ελληνικές αρχές ισχυρίστηκαν ότι απάντησαν στην επιστολή της Επιτροπής της 1ης Δεκεμβρίου 2009 με την επιστολή της 9ης Φεβρουαρίου 2010. Με επιστολή της 17ης Μαΐου 2010, η Επιτροπή ζήτησε να απαντηθούν ορισμένα επιπλέον ερωτήματα. Ζήτησε επίσης από τις ελληνικές αρχές να παράσχουν απόδειξη της αποστολής της επιστολής τους που ισχυρίζονται ότι διαβίβασαν στην Επιτροπή στις 9 Φεβρουαρίου 2010. Στο μεταξύ διάστημα, η Επιτροπή έλαβε συμπληρωματικές πληροφορίες από τον καταγγέλλοντα σχετικά με την εν λόγω ενίσχυση. Συνεπώς, απηύθυνε μια επιπλέον επιστολή στις ελληνικές αρχές στις 18 Ιουνίου 2010, δίνοντας στις ελληνικές αρχές τη δυνατότητα να σχολιάσουν τις νέες πληροφορίες. Οι ελληνικές αρχές απάντησαν στην επιστολή της 17ης Μαΐου 2010, χωρίς να διαβιβάσουν απόδειξη της αποστολής της επιστολής τους της 9ης Φεβρουαρίου 2010. Στις 30 Σεπτεμβρίου 2010 οι ελληνικές αρχές απάντησαν επίσης στην επιστολή της Επιτροπής της 18ης Ιουνίου 2010.

(9) Με επιστολή της 15ης Δεκεμβρίου 2010, η Επιτροπή ενημέρωσε την Ελλάδα ότι αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 108 παράγραφος 2 της Συνθήκης σε σχέση με την ενίσχυση. Με επιστολή της 21ης Ιανουαρίου 2011, οι ελληνικές αρχές υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με την απόφαση της Επιτροπής της 15ης Δεκεμβρίου 2010. Η Επιτροπή απηύθυνε στις ελληνικές αρχές συμπληρωματικές ερωτήσεις με επιστολή της 5ης Μαΐου 2011, στην οποία οι ελληνικές αρχές απάντησαν στις 6 Ιουνίου 2011.

(10) Η απόφαση της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* ([3]). Η Επιτροπή κάλεσε τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με το μέτρο. Η Επιτροπή έλαβε παρατηρήσεις από έναν ενδιαφερόμενο, ο οποίος υποστήριξε τον παράνομο χαρακτήρα των συγκεκριμένων μέτρων. Οι παρατηρήσεις αυτές κοινοποιήθηκαν στις ελληνικές αρχές, οι οποίες υπέβαλαν τις δικές τους παρατηρήσεις με επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2011.

II. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ**

II.1. **Καταγγελία**

(11) Στις 18 Νοεμβρίου 2008 η Επιτροπή έλαβε, με ηλεκτρονικό μήνυμα, πληροφορίες σχετικά με ενίσχυση την οποία το Ελληνικό Δημόσιο φέρεται να χορηγεί σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις παραγωγής δημητριακών και ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών. Σύμφωνα με την καταγγελία αυτή, η ενίσχυση είχε τη μορφή άτοκων δανείων ύψους 150 εκατ. ευρώ που χορηγήθηκαν σε ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών στον τομέα των δημητριακών.

([3]) Βλέπε υποσημείωση 1.

II.2. **Ιστορικό**

(12) Σύμφωνα με τις πληροφορίες που διαβίβασαν οι ελληνικές αρχές, κατά τη διάρκεια του έτους 2008, οι έλληνες γεωργοί έσπειραν επιπλέον 60 χιλιάδες εκτάρια (600 χιλιάδες στρέμματα) αραβοσίτου σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα σημαντική υπερπαραγωγή αραβοσίτου και, κατά συνέπεια, πτώση των τιμών. Το ίδιο συνέβη και με το σιτάρι. Λόγω αυτού του γεγονότος και της οικονομικής κρίσης, η ελληνική κυβέρνηση αποφάσισε να ενισχύσει τους έλληνες παραγωγούς.

(13) Σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, η ενίσχυση χορηγήθηκε στις οργανώσεις παραγωγών, δηλαδή στις ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών (ΕΑΣ). Οι ΕΑΣ δεν είχαν τα απαραίτητα κεφάλαια για να ενισχύσουν το εισόδημα των γεωργών ούτε πρόσβαση στις χρηματαγορές για να λάβουν δάνεια, λόγω της οικονομικής κρίσης. Οι ελληνικές αρχές υποστήριξαν επίσης ότι, εάν, κατά τον χειμώνα του 2008, οι συνεταιρισμοί είχαν πουλήσει τις ποσότητες δημητριακών τις οποίες είχαν συγκεντρώσει, οι τιμές θα είχαν σημειώσει σημαντική πτώση και οι παραγωγοί θα είχαν σημαντικές απώλειες. Συνεπώς, προκειμένου να αποφευχθεί η πτώση των τιμών των δημητριακών και να διασφαλιστεί ένα ελάχιστο εισόδημα για τους γεωργούς, η ελληνική κυβέρνηση αποφάσισε να χορηγήσει στις ΕΑΣ και έμμεσα στους γεωργούς (οι οποίοι είχαν παραδώσει την παραγωγή τους στους συνεταιρισμούς) ενίσχυση υπό μορφή δανείου με την εγγύηση του Δημοσίου και με επιδότηση του σχετικού επιτοκίου. Σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, τα δάνεια χορηγήθηκαν στις ΕΑΣ προκειμένου να διατεθούν στους παραγωγούς για αγοραθείσες ή παραληφθείσες από τις ΕΑΣ ποσότητες δημητριακών κατά το έτος 2008. Λόγω της συνεχιζόμενης κρίσης στην αγορά των σιτηρών, οι ελληνικές αρχές επέκτειναν τον χρόνο για την αποπληρωμή των δανείων μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 2010.

II.3. **Μέτρο**

(14) Οι ελληνικές αρχές εξέδωσαν μια σειρά αποφάσεων για τη χορήγηση των εν λόγω ενισχύσεων.

(15) Η απόφαση αριθ. 56700/Β.3033 του υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών που εκδόθηκε στις 8 Δεκεμβρίου 2008 προβλέπει μεταξύ άλλων και τα ακόλουθα:

«Άρθρο 1. Εγκρίνεται επιδότηση επιτοκίου στα δάνεια που έχουν χορηγηθεί κατά το έτος 2008 ή θα χορηγηθούν εντός του ιδίου έτους, από τα Πιστωτικά Ιδρύματα στις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών και στους Πρωτοβάθμιους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς της χώρας, προκειμένου να διατεθούν στους παραγωγούς, για αγοραθείσες ή παραληφθείσες ποσότητες δημητριακών το 2008. Τα ανωτέρω δάνεια θα επιδοτούνται από την ημερομηνία χορήγησής τους. […]

Άρθρο 3. Τα ανωτέρω δάνεια θα έχουν διάρκεια από την ημερομηνία χορήγησής τους μέχρι την ημερομηνία εξόφλησής τους, η οποία δεν μπορεί να είναι πέραν της 30ής Σεπτεμβρίου 2009.[…]».

(16) Η απόφαση αριθ. 2/88675/0025 του υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, που εκδόθηκε στις 9 Δεκεμβρίου 2008, προβλέπει μεταξύ άλλων και τα ακόλουθα:

«1) Παρέχεται η εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, σε ποσοστό 100 %, στα δάνεια που θα χορηγηθούν από τα Πιστωτικά Ιδρύματα στις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (Ε.Α.Σ.) και στους Πρωτοβάθμιους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς της χώρας, προκειμένου να διατεθούν στους παραγωγούς, για αγορασθείσες ή παραληφθείσες ποσότητες δημητριακών το έτος 2008, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του Ν. 2322/1995. Τα δάνεια που έχουν χορηγηθεί από τα Πιστωτικά Ιδρύματα εντός του έτους 2008 στις Ε.Α.Σ. και στους Πρωτοβάθμιους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς για την αγορά δημητριακών υπάγονται στις ρυθμίσεις της παρούσας από την ημέρα χορήγησής τους. Το συνολικό ποσό των ήδη χορηγηθέντων και χορηγούμενων δανείων δεν θα υπερβαίνει τα 150 εκατ. ευρώ. […]

3) […] Σε περίπτωση μη καταβολής του ποσού του ανεξόφλητου δανείου κατά την ημερομηνία λήξης αυτού, το ποσό αυτό καθίσταται ληξιπρόθεσμο και απαιτητό. Οι Τράπεζες, προκειμένου να εξοφληθούν από το Δημόσιο οι εγγυημένες απαιτήσεις τους, θα πρέπει, εντός τριμήνου από τη λήξη του δανείου, να υποβάλουν τα δικαιολογητικά που ορίζονται στην αριθ. 2/478/0025/04.01.2006 (ΦΕΚ Β' 16/13.01.2006) απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών.[…]».

(17) Με τις αποφάσεις αριθ. 46825/Β.2248 της 29ης Σεπτεμβρίου 2009 και αριθ. 2/69591/0025 της 2ας Οκτωβρίου 2009 του υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών παρατάθηκε η ημερομηνία εξόφλησης των δανείων έως τις 30 Σεπτεμβρίου 2010.

(18) Η απόφαση αριθ. 8264 της 9ης Δεκεμβρίου 2008 του υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων προβλέπει την κατανομή του ποσού των 150 εκατ. ευρώ σε 57 ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών. Γίνεται επίσης αναφορά στην απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 2008 της Κυβερνητικής Επιτροπής για τη χορήγηση δανείων ύψους 150 εκατ. ευρώ στις ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών και στα μέλη τους.

(19) Σύμφωνα με την επιστολή των ελληνικών αρχών που διαβιβάστηκε στις 19 Μαρτίου 2010, όλα τα δάνεια (εκτός από ένα) χορηγήθηκαν από την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδας (εφεξής «ΑΤΕ»). Οι ελληνικές αρχές πρόσθεσαν ότι η επιδότηση επιτοκίου και η εγγύηση του Δημοσίου στον τομέα των δημητριακών ήταν αναγκαία μέτρα προκειμένου να αποφευχθεί η πτώση των τιμών κατά το 2008, που προκλήθηκε από την υπερπαραγωγή δημητριακών στη χώρα. Οι ελληνικές αρχές στην επιστολή αυτή διατύπωσαν την άποψη ότι η μικρή πιστωτική διευκόλυνση που χορηγεί το Δημόσιο δεν μπορεί να θεωρηθεί κρατική ενίσχυση διότι δεν νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό ούτε επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Οι ελληνικές αρχές πρόσθεσαν ότι το όφελος για τον κάθε παραγωγό από το μέτρο είναι ελάχιστο.

(20) Σύμφωνα με το άρθρο 1 της δανειακής σύμβασης μεταξύ της ΑΤΕ και των ΕΑΣ («δανειακή σύμβαση»), το δάνειο χορηγείται από την Τράπεζα με σκοπό να χρησιμοποιηθεί από τον δανειολήπτη για την αγορά ή την παραλαβή δημητριακών παραγωγής του έτους 2008.

(21) Όσον αφορά τους όρους χορήγησης του δανείου, οι ελληνικές αρχές αναφέρουν ότι το σχετικό επιτόκιο ήταν ίσο προς αυτό των έντοκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου δωδεκάμηνης διάρκειας (που εκδόθηκαν πριν την ημερομηνία εντοκισμού του δανείου), προσαυξημένο κατά 30 %. Ισχυρίστηκαν επίσης ότι στη δανειακή σύμβαση μεταξύ της ΑΤΕ και των ΕΑΣ υπάρχει ένας όρος που αποδεικνύει ότι δεν υπάρχει θέμα κρατικής ενίσχυσης. Στον όρο αυτό αναφέρεται ότι: «Ο οφειλέτης αναλαμβάνει την υποχρέωση, πριν την εκταμίευση του δανείου, να υπογράψει με το Ελληνικό Δημόσιο, που θα εκπροσωπείται προς τούτο από την Τράπεζα, σύμβαση Ενεχύρου επί των προϊόντων, υποπροϊόντων παραγώγων και λοιπών κινητών που θα προμηθευτεί με αυτό το δάνειο και σε όλα τα εμπορεύματα και είδη γενικά που βρίσκονται στην κυριότητά του ή τη διαχείρισή του, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2844/2000.» Δηλαδή, το ενέχυρο παρέχεται από τις ΕΑΣ στο Δημόσιο (που εκπροσωπείται από την ΑΤΕ), για τα προϊόντα που αγόρασαν οι ΕΑΣ χρησιμοποιώντας το δάνειο.

(22) Στις 26 Οκτωβρίου 2010 εκδόθηκε η απόφαση αριθ. 2/21304/0025 του υφυπουργού Οικονομικών. Σύμφωνα με την απόφαση αυτή:

«Α. Παρέχεται η ευχέρεια στις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (Ε.Α.Σ.) και στους Πρωτοβάθμιους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς της χώρας στους οποίους χορηγήθηκαν δάνεια με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου δυνάμει της αριθ. 2/88675/0025/9.12.2008 απόφασης του Υφυπουργού Οικονομίας και Οικονομικών όπως ισχύει, να προβούν σε ρύθμιση των με ημερομηνία 30.9.2010 εγγυημένων από το Ελληνικό Δημόσιο, δυνάμει της ως άνω απόφασης, οφειλών τους, ως εξής:

Η συνολική διάρκεια του δανείου της ρύθμισης ορίζεται πενταετής, εξοφλητέο σε εξαμηνιαίες τοκοχρεολυτικές δόσεις, με πρώτη δόση καταβλητέα την 30.3.2011 και τελευταία την 30.9.2015.

Περαιτέρω καταβάλλεται στο Ελληνικό Δημόσιο ετησίως από έκαστο δανειολήπτη και μέχρι τη λήξη του δανείου προμήθεια ασφάλειας σε ποσοστό 2 % επί του ανεξόφλητου κάθε φορά υπολοίπου του δανείου. Η πρώτη καταβολή θα γίνει με την καταβολή της πρώτης δόσης την 30.3.2011.

Τα υφιστάμενα ενέχυρα σιτηρών υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου καταργούνται.

Ως επιτόκιο του δανείου της ρύθμισης ορίζεται το ισχύον για κάθε πιστωτικό ίδρυμα επιτόκιο για την ίδια κατηγορία δανείων.[…]».

III. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

(23) Στην απάντησή τους της 21ης Ιανουαρίου 2011, οι ελληνικές αρχές υποστήριξαν ότι τόσο η επιδότηση επιτοκίου όσο και η εγγύηση του Δημοσίου για τα δάνεια θα πρέπει να αξιολογηθούν υπό το πρίσμα της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση κατά τη διάρκεια της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης ([4]) (εφεξής «προσωρινό πλαίσιο»). Πιο συγκεκριμένα, προβλήθηκε ο ισχυρισμός ότι τα εν λόγω δάνεια χορηγήθηκαν κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης του 2008 και 2009 και ότι τα εν λόγω μέτρα είχαν ως στόχο να ξεπεραστεί αυτή η κρίση.

(24) Οι ελληνικές αρχές υποστήριξαν επίσης ότι, λόγω του μεγάλου αριθμού των τελικών δικαιούχων (μέλη συνεταιρισμών), το όφελος για κάθε δικαιούχο από το άτοκο δάνειο ήταν σε τόσο χαμηλό επίπεδο, ώστε να μην μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει στρεβλωτικές συνέπειες.

(25) Τέλος, οι ελληνικές αρχές υποστήριξαν ότι η υποχρέωση του κάθε δανειολήπτη να καταβάλλει σε ετήσια βάση το ασφάλιστρο του 2 %, όπως ορίζεται στην υπουργική απόφαση αριθ. 2/21304/0025/26.10.2010, αποκλείει την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης.

(26) Στην επιστολή τους της 1ης Δεκεμβρίου 2011, οι ελληνικές αρχές επαναλαμβάνουν πολλά από τα επιχειρήματα που προέβαλαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, σχετικά με την ανάγκη επιβολής των εν λόγω μέτρων, και σχετικά με τους λόγους για αυτό. Ισχυρίζονται επίσης ότι η έκδοση της υπουργικής απόφασης αριθ. 2/21304/0025/26.10.2010, καθώς και η εφαρμογή ενός επιτοκίου κατά την αναδιάρθρωση των χρεών (όπως ισχύει για κάθε πιστωτικό ίδρυμα για την ίδια κατηγορία δανείων), αφαιρεί κάθε στοιχείο ενίσχυσης όσον αφορά την επιδότηση επιτοκίου. Προσθέτουν δε ότι κατά την περίοδο από το 2009 έως τις 28 Νοεμβρίου 2011 οι επιδοτήσεις επιτοκίου που χορηγήθηκαν από το κράτος ανήλθαν σε 7 762 113 ευρώ.

IV. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

IV.1. **Ύπαρξη ενίσχυσης κατά την έννοια τού άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης**

(27) Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης, ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές.

(28) Πριν αξιολογηθεί εάν το σχετικό μέτρο πληροί τους όρους του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης, η Επιτροπή θα ήθελε να τονίσει ότι δύο πτυχές του μέτρου πρέπει να εξεταστούν με βάση τη διάταξη αυτή: α) η επιδότηση επιτοκίου και β) η εγγύηση του Δημοσίου.

IV.1.1. *Επιδότηση επιτοκίου*

(29) Η επιδότηση επιτοκίου που χορηγήθηκε από το Ελληνικό Δημόσιο στους συνεταιρισμούς σύμφωνα με την υπουργική απόφαση αριθ. 56700/Β.3033/8.12.2008, πληροί όλους τους όρους του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Η επιδότηση χορηγείται από το Ελληνικό Δημόσιο και παρέχει σαφές πλεονέκτημα, δεδομένου ότι στην πραγματικότητα το δάνειο είναι άτοκο. Οι άμεσοι δικαιούχοι της ενίσχυσης είναι οι συνεταιρισμοί. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη ότι στόχος του Δημόσιου με τη χορήγηση των δανείων ήταν η αύξηση του εισοδήματος των ελλήνων γεωργών με την τεχνητή αύξηση της τιμής πώλησης των δημητριακών από τους παραγωγούς στους συνεταιρισμούς, οι γεωργοί (παραγωγοί) είναι οι έμμεσοι δικαιούχοι της ενίσχυσης. Τέλος, ο όρος της επιλεκτικότητας πληρούται επίσης, εφόσον οι δικαιούχοι της ενίσχυσης είναι μόνο οι συνεταιρισμοί αυτοί και, τελικά, οι γεωργοί που αγόρασαν ή παρήγαγαν δημητριακά στην Ελλάδα το 2008. Η επιδότηση επιτοκίου χορηγήθηκε μέχρι την εφαρμογή της υπουργικής απόφασης αριθ. 2/21304/0025/26.10.2010 και την εκ νέου ρύθμιση των χρεών, με την οποία θεσπίστηκε ως επιτόκιο του δανείου της ρύθμισης το ισχύον για κάθε πιστωτικό ίδρυμα επιτόκιο για την ίδια κατηγορία δανείων.

(30) Όσον αφορά τον όρο της μη στρέβλωσης του ανταγωνισμού, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, το γεγονός και μόνο ότι ενισχύεται η ανταγωνιστική θέση μιας επιχείρησης σε σύγκριση με άλλες ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, παρέχοντάς της οικονομικό πλεονέκτημα το οποίο δεν θα μπορούσε να λάβει υπό κανονικές συνθήκες επιχειρηματικής δραστηριότητας, ενδέχεται να στρεβλώσει τον ανταγωνισμό ([5]). Η ενίσχυση προς επιχείρηση φαίνεται να επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών σε περιπτώσεις που η εν λόγω επιχείρηση δραστηριοποιείται σε αγορά ανοικτή στο εμπόριο εντός της ΕΕ ([6]). Επιπλέον, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, δεν υπάρχει κατώτατο όριο ή ποσοστό κάτω από το οποίο μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν επηρεάζονται οι συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών. Το σχετικά χαμηλό ύψος της ενίσχυσης ή το σχετικά μικρό μέγεθος της αποδέκτριας επιχείρησης δεν αποκλείουν εκ των προτέρων το ενδεχόμενο να επηρεασθούν οι συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών ([7]). Υπάρχει σημαντικό εμπόριο εντός της ΕΕ στον τομέα των δημητριακών. Για τον λόγο αυτό, το παρόν μέτρο ενδέχεται να επηρεάσει τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών.

(31) Βάσει των ανωτέρω, προκύπτει ότι, όσον αφορά την επιδότηση επιτοκίου, πληρούνται όλοι οι όροι του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης.

([4]) ΕΕ C 16 της 22.1.2009, σ. 1. Η ανακοίνωση τροποποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2009 (ΕΕ C 261 της 31.10.2009).

([5]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Σεπτεμβρίου 1980 στην υπόθεση 730/79 Philip Morris κατά Επιτροπής, Συλλογή 1980, σ. 2671, ελλ. ειδική έκδοση τόμος 1980-III, σ. 13.

([6]) Βλέπε ειδικότερα την απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1988 στην υπόθεση 102/87 Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 4067.

([7]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Ιουλίου 2003 στην υπόθεση C-280/00, Altmark Trans GmbH, Συλλογή 2003, σ. I-7741, σκέψη 81.

IV.1.2. *Εγγύηση του Δημοσίου*

(32) Με την υπουργική απόφαση αριθ. 2/88675/0025/9.12.2008, το Ελληνικό Δημόσιο αποφάσισε να χορηγήσει στους συνεταιρισμούς εγγύηση για τα δάνεια που συνήφθησαν με την Αγροτική Τράπεζα. Γενικά, τα κριτήρια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης εφαρμόζονται στις εγγυήσεις. Όπως αναφέρεται στο σημείο 2.1 της ανακοίνωσης της Επιτροπής για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης ΕΚ στις κρατικές ενισχύσεις με τη μορφή εγγυήσεων ([8]) (εφεξής «ανακοίνωση για τις εγγυήσεις»), οι εγγυήσεις που χορηγούνται απευθείας από το Δημόσιο μπορεί, πράγματι, να αποτελούν κρατική ενίσχυση. Το πλεονέκτημα μιας κρατικής εγγύησης είναι ότι ο κίνδυνος που συνδέεται με την εγγύηση αναλαμβάνεται από το Δημόσιο. Κανονικά, η ανάληψη αυτού του κινδύνου πρέπει να ανταμείβεται με ενδεδειγμένη προμήθεια εγγύησης (σημείο 2.2 της ανακοίνωσης για τις εγγυήσεις). Όταν το Δημόσιο δεν απαιτεί την καταβολή αυτής της προμήθειας, τότε όχι μόνο παρέχεται πλεονέκτημα στην επιχείρηση στην οποία χορηγείται η κρατική εγγύηση, αλλά δαπανώνται και κρατικοί πόροι. Συνεπώς, η εγγύηση στην περίπτωση αυτή καταβάλλεται από κρατικούς πόρους. Στην ανακοίνωση για τις εγγυήσεις διευκρινίζεται επίσης ότι, ακόμη και εάν προκύψει ότι δεν έχουν ποτέ πραγματοποιηθεί πληρωμές από το Δημόσιο στο πλαίσιο εγγύησης, μπορεί εντούτοις να πρόκειται για κρατική εγγύηση.

(33) Το πλεονέκτημα που χορηγείται στις ΕΑΣ και, τελικά, στους γεωργούς από την εγγύηση είναι σαφές: οι δανειολήπτες δεν ήταν υποχρεωμένοι, τουλάχιστον έως την 30ή Μαρτίου 2011 (βλέπε αιτιολογική σκέψη 22) να καταβάλουν την ενδεδειγμένη προμήθεια εγγύησης η οποία κανονικά θα έπρεπε να καταβάλλεται για την ανάληψη του κινδύνου. Επίσης, σε σύγκριση με μια κατάσταση χωρίς εγγύηση, η κρατική εγγύηση παρέχει τη δυνατότητα στους δανειολήπτες να εξασφαλίσουν ευνοϊκότερους όρους χρηματοδότησης για ένα δάνειο από εκείνους που συνήθως ισχύουν στις κεφαλαιαγορές. Στο σημείο 3.4 της ανακοίνωσης για τις εγγυήσεις περιλαμβάνεται κατάλογος όλων των προϋποθέσεων που πρέπει να πληρούνται ώστε ένα καθεστώς κρατικής εγγύησης να μη θεωρείται ότι περιέχει στοιχείο κρατικής ενίσχυσης. Είναι σαφές ότι το υπό εξέταση μέτρο δεν πληροί όλες τις εν λόγω προϋποθέσεις. Για παράδειγμα, τουλάχιστον δύο από τις προϋποθέσεις φαίνεται ότι δεν πληρούνται στην προκειμένη περίπτωση. Η σχετική εγγύηση καλύπτει ποσοστό μεγαλύτερο του 80 % των δανείων και το υπό εξέταση μέτρο φαίνεται ότι δεν αποκλείει τους δανειολήπτες που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες.

(34) Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 29, οι άμεσοι δικαιούχοι της ενίσχυσης αυτής είναι οι συνεταιρισμοί. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη ότι στόχος του ελληνικού Δημόσιου με τη χορήγηση των δανείων ήταν η αύξηση του εισοδήματος των ελλήνων γεωργών, με την τεχνητή αύξηση της τιμής πώλησης των δημητριακών από τους παραγωγούς στους συνεταιρισμούς, οι γεωργοί (παραγωγοί) είναι οι έμμεσοι δικαιούχοι της ενίσχυσης. Ο όρος της επιλεκτικότητας τηρείται επίσης, εφόσον οι δικαιούχοι της ενίσχυσης είναι μόνο οι συνεταιρισμοί αυτοί και οι γεωργοί που αγόρασαν ή παρήγαγαν δημητριακά στην Ελλάδα το 2008.

(35) Όσον αφορά τους όρους για τη στρέβλωση του ανταγωνισμού και τις επιπτώσεις στο εμπόριο, ισχύουν όσα αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 30.

(36) Τέλος, οι ελληνικές αρχές ισχυρίστηκαν ότι το ενέχυρο που παρέχεται από τις ΕΑΣ στο Δημόσιο, όπως προβλέπεται από τη δανειακή σύμβαση, δείχνει ότι δεν υπάρχει κρατική ενίσχυση. Ωστόσο, όπως η Επιτροπή έκρινε στην απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας, κάτι τέτοιο δεν ισχύει για τους ακόλουθους λόγους: α) Πρώτον, εάν οι συνεταιρισμοί δεν εξοφλήσουν τα δάνεια, επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του Δημοσίου εάν θα κάνει χρήση των δικαιωμάτων που του παρέχονται από τη σύμβαση παροχής ενεχύρου. β) Δεύτερον, προκύπτει ότι το ενέχυρο δεν διασφαλίζει το πλήρες ποσό του δανείου, διότι η τιμή που καταβλήθηκε από τις ΕΑΣ στους γεωργούς για την αγορά δημητριακών (η οποία θα έπρεπε κανονικά να είναι ίση προς το ποσό του δανείου) είναι υψηλότερη από την τιμή της αγοράς.

(37) Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι αυτά τα ενέχυρα έχουν καταργηθεί με την έκδοση της υπουργικής απόφασης αριθ. 2/21304/0025/26.10.2010. Όπως προαναφέρθηκε στην αιτιολογική σκέψη 22, αυτά αντικαταστάθηκαν από την προμήθεια ασφάλειας 2 %, με την πρώτη δόση που οφείλεται στις 30 Μαρτίου 2011. Οι ελληνικές αρχές υποστήριξαν στην επιστολή της 7ης Ιουνίου 2011 ότι, σύμφωνα με την ανακοίνωση για τις εγγυήσεις, η παροχή αυτής της προμήθειας ασφάλειας αποτελεί «ασφαλή λιμένα» για μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με ικανότητα εξόφλησης που μπορεί να επηρεαστεί από δυσμενείς συνθήκες. Αυτό το επιχείρημα δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό για τους λόγους που αναπτύσσονται στις αιτιολογικές σκέψεις 38, 39 και 40.

(38) Πρώτον, η πρόβλεψη για την προμήθεια ασφάλειας 2 % συστάθηκε μόλις τον Οκτώβριο του 2010 και αφορά μόνο τις εκκρεμείς οφειλές τον Σεπτέμβριο του 2010. Ακόμη και αν δεχθεί κανείς ότι η προμήθεια ασφάλειας αυτή αφαιρεί οποιοδήποτε στοιχείο κρατικής ενίσχυσης (quod non), η κρατική εγγύηση θα εξακολουθούσε να συνιστά κρατική ενίσχυση μέχρι τη χρονική αυτή στιγμή.

(39) Δεύτερον, φαίνεται από τη διατύπωση της υπουργικής απόφασης αριθ. 2/21304/0025/26.10.2010 ότι οι ΕΑΣ έχουν τη *δυνατότητα*, και όχι την *υποχρέωση* να κάνουν χρήση της σχετικής διάταξης (βλέπε αιτιολογική σκέψη 22). Οι ελληνικές αρχές επισήμαναν εν προκειμένω ότι, στην πραγματικότητα, οι δανειολήπτες υποχρεούνται να κάνουν χρήση της διάταξης αυτής, διότι, όπως ορίζεται στο άρθρο 13 της δανειακής σύμβασης, αν δεν εξοφλήσουν το δάνειο μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 2009, η οφειλή καθίσταται απαιτητή από το κράτος σε τρεις μήνες, το οποίο με τη σειρά του θα στραφεί εναντίον του δανειολήπτη με μέτρα διοικητικής εκτέλεσης. Ωστόσο, και αυτό το επιχείρημα δεν μπορεί να γίνει δεκτό: εάν το κράτος αποπληρώσει τα οφειλόμενα ποσά, τότε δεν είναι βέβαιο ότι θα στραφεί εναντίον του αρχικού οφειλέτη για να ανακτήσει τα σχετικά ποσά, θα έχει πάντα τη διακριτική ευχέρεια να μην το πράξει.

(40) Τέλος, φαίνεται ότι η παροχή της προμήθειας ασφάλειας του 2 % δεν είναι από μόνη της ένα στοιχείο που, σύμφωνα με την ανακοίνωση για τις εγγυήσεις, αποκλείει την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης, όπως υποστηρίζεται από τις ελληνικές αρχές. Ακόμα και αν αποδεχτούμε πως όλοι οι δικαιούχοι του μέτρου είναι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όπως υποστήριξαν οι ελληνικές αρχές, το σχετικό σημείο της ανακοίνωσης για τις εγγυήσεις που εφαρμόζεται είναι το σημείο 3.5. Σε αυτό το σημείο, η ανακοίνωση εξηγεί ότι, προκειμένου μια

([8]) ΕΕ C 155 της 20.6.2008, σ. 10.

εγγύηση που χορηγείται βάσει καθεστώτος που προβλέπει ενιαία προμήθεια να θεωρηθεί ότι δεν συνιστά κρατική ενίσχυση, πρέπει να πληρούνται όλες οι άλλες προϋποθέσεις που ορίζονται στο σημείο 3.4 στοιχεία α), β), γ), ε), στ) και ζ). Όπως διευκρινίστηκε ήδη στην αιτιολογική σκέψη 33, οι εν λόγω προϋποθέσεις δεν πληρούνται στην υπό κρίση υπόθεση: η εν λόγω εγγύηση καλύπτει ποσοστό μεγαλύτερο του 80 % των δανείων και το μέτρο φαίνεται ότι δεν αποκλείει τους δανειολήπτες που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες.

(41) Βάσει των ανωτέρω, όσον αφορά την κρατική εγγύηση για τα δάνεια, πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις του άρθρου 107 παράγραφος 1.

IV.2. **Συμβατότητα της ενίσχυσης**

IV.2.1. *Γενικές παρατηρήσεις*

(42) Η Συνθήκη προβλέπει ορισμένες παρεκκλίσεις από τη γενική αρχή του ασυμβίβαστου των κρατικών ενισχύσεων με την εσωτερική αγορά που διατυπώνεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Κάποιες από τις εν λόγω παρεκκλίσεις προφανώς δεν εφαρμόζονται στην προκειμένη περίπτωση. Πρόκειται ιδίως για αυτές που προβλέπονται στο άρθρο 107 παράγραφος 2, οι οποίες αφορούν ενισχύσεις κοινωνικού χαρακτήρα, ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες και ενισχύσεις που συνδέονται με την επανένωση της Γερμανίας.

(43) Το ίδιο ισχύει για τις παρεκκλίσεις που προβλέπονται στο άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχεία α), β) και δ) της Συνθήκης, δεδομένου ότι οι επίμαχες ενισχύσεις δεν προορίζονταν ούτε για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης περιοχών στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθως χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση, ούτε για την προώθηση σημαντικών σχεδίων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, ούτε ή για την προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

(44) Συνεπώς, η μόνη εφαρμόσιμη παρέκκλιση στην προκειμένη περίπτωση είναι αυτή που προβλέπεται στο άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, σύμφωνα με την οποία μπορούν να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά οι ενισχύσεις που προορίζονται για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον. Προκειμένου να υπαχθούν στην παρέκκλιση αυτή, οι ενισχύσεις πρέπει να είναι συμβατές προς τους κανόνες της Ένωσης που εφαρμόζονται στις κρατικές ενισχύσεις. Στον τομέα της γεωργίας, οι κανόνες αυτοί διατυπώνονται στις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της γεωργίας και δασοκομίας 2007-2013 ([9]) (εφεξής «κατευθυντήριες γραμμές»).

(45) Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή, το υπό εξέταση μέτρο προοριζόταν να αντιμετωπίσει την κατάσταση που προκλήθηκε από την υπερπαραγωγή δημητριακών στην Ελλάδα κατά το 2008. Ειδικότερα, οι ελληνικές αρχές παραδέχονται στην επιστολή της 19ης Μαρτίου 2010 ότι ένας από τους στόχους του μέτρου ήταν «η διασφάλιση ελάχιστου εισοδήματος για τους παραγωγούς».

(46) Επιπλέον, εφόσον τα δάνεια των 150 εκατ. ευρώ προορίζονταν για την αγορά από τις ΕΑΣ των δημητριακών των μελών τους (υπουργική απόφαση αριθ. 8264 της 9ης Δεκεμβρίου 2008), η ενίσχυση φαίνεται ότι χορηγήθηκε με βάση τις παραχθείσες ποσότητες.

(47) Το είδος της ενίσχυσης που χορήγησε η Ελλάδα δεν ρυθμίζεται στις κατευθυντήριες γραμμές ή από άλλους σχετικούς κανόνες της Ένωσης, και ούτε οι ελληνικές αρχές ισχυρίστηκαν το αντίθετο. Ως εκ τούτου, προκύπτει ότι η ενίσχυση αυτή αποτελεί ενίσχυση λειτουργίας η οποία προοριζόταν για την αύξηση του εισοδήματος των γεωργών με τεχνητή αύξηση των τιμών των δημητριακών. Τέτοιου είδους παρεμβάσεις απαγορεύονται ρητά από τη νομοθεσία της Ένωσης περί κρατικών ενισχύσεων.

(48) Πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία των αρμόδιων δικαιοδοτικών οργάνων του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι ενισχύσεις λειτουργίας, δηλαδή οι ενισχύσεις που αποβλέπουν στο να απαλλάξουν μια επιχείρηση από τις δαπάνες στις οποίες θα έπρεπε η ίδια να υποβληθεί στο πλαίσιο της τρέχουσας διαχείρισης των δραστηριοτήτων της, νοθεύουν, καταρχήν, τον ανταγωνισμό στον βαθμό που, αφενός, δεν διευκολύνουν την «ανάπτυξη» κανενός οικονομικού τομέα και, αφετέρου, παρέχουν στον δικαιούχο τεχνητή χρηματοδοτική στήριξη η οποία νοθεύει σε διαρκή βάση των ανταγωνισμό και επηρεάζει το εμπόριο σε βαθμό αντίθετο προς το κοινό συμφέρον.

(49) Ειδικότερα, οι αγορές των γεωργικών προϊόντων ρυθμίζονται στην Ένωση με εξαντλητικό τρόπο μέσω κοινών οργανώσεων αγοράς (ΚΟΑ). Καθήκον των ΚΟΑ είναι, μεταξύ άλλων, να διασφαλίζουν τον θεμιτό ανταγωνισμό μεταξύ των παραγόντων του οικείου κλάδου εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα μέτρα στήριξης της αγοράς όπως αυτά που θέσπισε και χρηματοδότησε η Ελλάδα φαίνεται ότι δεν είναι σύμφωνα με τους στόχους της ΚΟΑ σιτηρών και ενδέχεται να διαταράξουν σοβαρά τη λειτουργία της.

(50) Όπως υπογράμμισε επανειλημμένως το Δικαστήριο ([10]), κάθε παρέμβαση κράτους μέλους στους μηχανισμούς της αγοράς, με εξαίρεση εκείνες που προβλέπονται ρητά από κανονισμό της Ένωσης, μπορεί να προκαλέσει παρεμβάσεις στη λειτουργία των κοινών οργανώσεων αγοράς και να δημιουργήσει αδικαιολόγητα πλεονεκτήματα για ορισμένες οικονομικές ομάδες στην Ένωση. Ειδικότερα, στην πιο πρόσφατη νομολογία του ([11]), το Δικαστήριο υπενθύμισε ακόμη μία φορά ότι, στους τομείς που διέπονται από κοινή οργάνωση των αγορών, και κατά μείζονα λόγο όταν η οργάνωση αυτή στηρίζεται σε κοινό καθεστώς τιμών, τα κράτη μέλη δεν δύνανται πλέον να επεμβαίνουν, με εθνικές διατάξεις που θεσπίζονται μονομερώς, στον μηχανισμό διαμορφώσεως των τιμών ο οποίος διέπεται, στο ίδιο στάδιο παραγωγής, από την κοινή οργάνωση των αγορών.

([9]) ΕΕ C 319 της 27.12.2006, σ. 1.

([10]) Βλέπε, για παράδειγμα, την απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Νοεμβρίου 1978, στην υπόθεση 83/78, Pigs Marketing Board κατά Redmond Συλλογή 1978, σ. 2347 (ελλ. ειδ. έκδοση τόμος 1978, σ. 739), σκέψη 60.

([11]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Μαΐου 2005, στην υπόθεση C-283/03, Kuipers Συλλογή 2005, σ. I-04255, σκέψεις 42, 49 και 53.

(51) Πρέπει να σημειωθεί ότι οι εθνικοί μηχανισμοί ενισχύσεων των τιμών, όπως αυτοί που εξετάζονται στην προκειμένη περίπτωση, θίγουν το κοινό καθεστώς των τιμών και γενικότερα τον σκοπό των μηχανισμών που δημιουργήθηκαν από τους κανονισμούς της Ένωσης για την κοινή οργάνωση αγορών, ακόμη και όταν αντικείμενό τους είναι η στήριξη του εισοδήματος των γεωργών.

(52) Τέλος, η Επιτροπή εξέτασε επίσης εάν η ενίσχυση μπορεί να θεωρηθεί συμβατή σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής — Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων ([12]). Ωστόσο, ακόμη και αν ο δικαιούχος ήταν κατά τη στιγμή της χορήγησης της ενίσχυσης προβληματική επιχείρηση, κατά την έννοια του τμήματος 2 των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών (πράγμα το οποίο δεν είναι σαφές), οι ελληνικές αρχές δεν παρείχαν καμία ένδειξη ότι στις εξεταζόμενες περιπτώσεις συντρέχουν οι πολυάριθμοι όροι των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών, οι οποίοι, ενδεχομένως, να μπορούν να δικαιολογήσουν τη χορήγηση της ενίσχυσης σε συγκεκριμένο δικαιούχο.

IV.2.2. *Προσωρινό πλαίσιο*

(53) Προκειμένου να δικαιολογήσουν τη χορήγηση των ενισχύσεων, οι ελληνικές αρχές προβάλλουν την οικονομική κρίση και την έλλειψη πρόσβασης των συνεταιρισμών σε χρηματοδότηση. Το 2009 η Επιτροπή, αναγνωρίζοντας τη σοβαρότητα της οικονομικής κρίσης, ενέκρινε το λεγόμενο «προσωρινό πλαίσιο» ([13]), που κηρύσσει συμβατή με την εσωτερική αγορά ενισχύσεις οι οποίες στην περίπτωση των παραγωγών της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής μπορεί να φθάσουν τα 15 000 ευρώ.

(54) Στην επιστολή τους της 21ης Ιανουαρίου 2011, οι ελληνικές αρχές υποστηρίζουν ότι τόσο η επιδότηση επιτοκίου όσο και η εγγύηση του Δημοσίου για τα δάνεια καλύπτονται από τις διατάξεις του προσωρινού πλαισίου. Πιο συγκεκριμένα, προβλήθηκε ο ισχυρισμός ότι τα εν λόγω δάνεια είχαν χορηγηθεί κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης του 2008 και 2009, και ότι τα εν λόγω μέτρα είχαν ως στόχο να ξεπεραστεί αυτή η κρίση. Πρόσθεσαν ότι λόγω του μεγάλου αριθμού των τελικών δικαιούχων (μέλη συνεταιρισμών), το όφελος για κάθε δικαιούχο από το άτοκο δάνειο ήταν σε τόσο χαμηλό επίπεδο, ώστε δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι έχει στρεβλωτικές συνέπειες. Τέλος, οι ελληνικές αρχές υποστήριξαν ότι σύμφωνα με το άρθρο 7 του προσωρινού πλαισίου, οι διατάξεις αυτού ισχύουν ακόμη και στις περιπτώσεις μη κοινοποιηθέντων καθεστώτων κρατικών ενισχύσεων.

(55) Η Επιτροπή δεν μπορεί να κάνει αποδεκτά τα επιχειρήματα που προβάλλουν οι ελληνικές αρχές και απορρίπτει την εφαρμογή των διατάξεων του προσωρινού πλαισίου στην προκειμένη υπόθεση. Καταρχάς, το πεδίο εφαρμογής του προσωρινού πλαισίου επεκτάθηκε για να συμπεριλάβει την πρωτογενή γεωργική παραγωγή μόνο στις 31 Οκτωβρίου 2009 ([14]). Ως εκ τούτου, τα μέτρα κρατικών ενισχύσεων που εγκρίθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος της εν λόγω επέκτασης δεν μπορούν να καλυφθούν από το προσωρινό πλαίσιο. Εν προκειμένω, το άρθρο 1 της υπουργικής απόφασης αριθ. 56700/Β.3033/8.12.2008 αναφέρει ότι οι επιδότηση επιτοκίου αφορά δάνεια που είτε είχαν χορηγηθεί το 2008 ή που θα χορηγούνταν εντός του ιδίου έτους. Ως εκ τούτου, τα εν λόγω δάνεια, και, κατά συνέπεια, η κρατική ενίσχυση, έχουν χορηγηθεί πριν από τις 31 Οκτωβρίου 2009.

(56) Δεύτερον, η Επιτροπή σημειώνει ότι τα συγκεκριμένα μέτρα δεν πληρούν την προϋπόθεση που ορίζεται στο προσωρινό πλαίσιο, σύμφωνα με την οποία, για να θεωρηθεί μια τέτοια ενίσχυση συμβιβάσιμη, πρέπει να εφαρμόζεται σε ολόκληρο τον γεωργικό τομέα, και όχι σε έναν συγκεκριμένο τομέα προϊόντων, όπως στον τομέα των σιτηρών στην προκειμένη περίπτωση.

V. **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ**

(57) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η Ελλάδα έθεσε παράνομα σε εφαρμογή το υπό εξέταση μέτρο ενίσχυσης κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης. Δεδομένου του ότι η ενίσχυση δεν συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά, η Ελλάδα πρέπει να θέσει τέλος στο μέτρο και να ανακτήσει από τους δικαιούχους τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν.

(58) Οι ατομικές ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει του υπό εξέταση μέτρου δεν συνιστούν ενίσχυση εάν, κατά τον χρόνο χορήγησής τους, πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζει κανονισμός που θεσπίστηκε δυνάμει του άρθρου 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 994/98 του Συμβουλίου, της 7ης Μαΐου 1998, για την εφαρμογή των άρθρων 92 και 93 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε ορισμένες κατηγορίες οριζόντιων κρατικών ενισχύσεων ([15]), και που ισχύει κατά τον χρόνο χορήγησης της ενίσχυσης.

(59) Οι ατομικές ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει του υπό εξέταση μέτρου και οι οποίες, κατά τον χρόνο χορήγησής τους, πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζει κανονισμός που θεσπίστηκε δυνάμει του άρθρου 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 994/98 ή στο πλαίσιο άλλου εγκεκριμένου καθεστώτος ενισχύσεων είναι συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά μέχρι του ανώτατου ορίου των εντάσεων ενίσχυσης που ισχύουν για το συγκεκριμένο είδος ενισχύσεων,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Το μέτρο υπέρ των παραγωγών δημητριακών και των αγροτικών συνεταιρισμών που συγκεντρώνουν δημητριακά το οποίο θεσπίστηκε δυνάμει των υπουργικών αποφάσεων αριθ. 56700/Β.3033/8.12.2008 και αριθ. 2/88675/0025/9.2.2008 υπό μορφή δανείου με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου και επιδότηση επιτοκίου αποτελεί κρατική ενίσχυση. Η εν λόγω κρατική ενίσχυση, η οποία χορηγήθηκε παράνομα από την Ελλάδα, κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά.

Άρθρο 2

Οι ατομικές ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει του μέτρου που αναφέρεται στο άρθρο 1 δεν συνιστούν ενίσχυση εάν, κατά τον χρόνο χορήγησής τους, πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζει κανονισμός που θεσπίστηκε δυνάμει του άρθρου 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 994/98, ο οποίος ισχύει κατά τον χρόνο χορήγησης της ενίσχυσης.

([12]) ΕΕ C 244 της 1.10.2004, σ. 2.
([13]) Βλέπε υποσημείωση 4.
([14]) Βλέπε τροποποίηση του προσωρινού πλαισίου (ΕΕ C 261 της 31.10.2009, σ. 2).
([15]) ΕΕ L 142 της 14.5.1998, σ. 1.

Άρθρο 3

Οι ατομικές ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει του μέτρου που αναφέρεται στο άρθρο 1 και οι οποίες, κατά τον χρόνο χορήγησής τους, πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζει κανονισμός που θεσπίστηκε δυνάμει του άρθρου 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 994/98 ή στο πλαίσιο άλλου εγκεκριμένου καθεστώτος ενισχύσεων είναι συμβατές με την εσωτερική αγορά μέχρι του ανώτατου ορίου των εντάσεων ενίσχυσης που ισχύουν για το συγκεκριμένο είδος ενισχύσεων.

Άρθρο 4

1. Η Ελλάδα οφείλει να ανακτήσει από τους δικαιούχους την ασυμβίβαστη ενίσχυση που χορηγήθηκε βάσει του μέτρου που αναφέρεται στο άρθρο 1.

2. Τα ανακτώμενα ποσά περιλαμβάνουν τόκους παραγόμενους από την ημερομηνία κατά την οποία τέθηκαν στη διάθεση των δικαιούχων μέχρι τον χρόνο της πραγματικής τους ανάκτησης.

3. Οι τόκοι υπολογίζονται με τη μέθοδο του ανατοκισμού σύμφωνα με τις διατάξεις του κεφαλαίου V του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 794/2004 της Επιτροπής ([16]).

4. Η Ελλάδα ακυρώνει κάθε εκκρεμούσα πληρωμή δυνάμει του ενίσχυσης που αναφέρεται στο άρθρο 1 από την ημερομηνία κοινοποίησης της παρούσας απόφασης.

Άρθρο 5

1. Η ανάκτηση των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν βάσει του μέτρου που αναφέρεται στο άρθρο 1 είναι άμεση και πραγματική.

2. Η Ελλάδα διασφαλίζει την εκτέλεση της παρούσας απόφασης εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησής της.

Άρθρο 6

1. Εντός δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης, η Ελλάδα υποβάλλει στην Επιτροπή τις ακόλουθες πληροφορίες:

α) τον κατάλογο των δικαιούχων που έλαβαν ενισχύσεις βάσει του μέτρου που αναφέρεται στο άρθρο 1 και το συνολικό ποσό των ενισχύσεων που εισέπραξε καθένας από αυτούς·

β) το συνολικό ποσό (αρχικό κεφάλαιο και τόκους ανάκτησης) που θα πρέπει να ανακτηθεί από κάθε δικαιούχο·

γ) λεπτομερή περιγραφή των μέτρων που έχει ήδη λάβει ή προγραμματίσει ώστε να συμμορφωθεί με την παρούσα απόφαση·

δ) έγγραφα που αποδεικνύουν ότι έχουν κληθεί οι δικαιούχοι να επιστρέψουν την ενίσχυση.

2. Η Ελλάδα τηρεί ενήμερη την Επιτροπή σχετικά με την πρόοδο των εθνικών μέτρων που ελήφθησαν για την εκτέλεση της παρούσας απόφασης μέχρι να ολοκληρωθεί η ανάκτηση της ενίσχυσης που αναφέρεται στο άρθρο 1. Υποβάλλει αμέσως, μετά από απλή αίτηση της Επιτροπής, πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα που έχει ήδη λάβει ή προγραμματίσει για να συμμορφωθεί με την παρούσα απόφαση. Παρέχει επίσης λεπτομερείς πληροφορίες για τα ποσά των ενισχύσεων και των τόκων που έχουν ήδη ανακτηθεί από τους δικαιούχους.

Άρθρο 7

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ελληνική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες, 25 Ιανουαρίου 2012.

Για την Επιτροπή

Dacian CIOLOŞ

Μέλος της Επιτροπής

([16]) ΕΕ L 140 της 30.4.2004, σ. 1.